

بحران آب ایران و راهکارهای برون رفت از آن

دکتر جمیل بهرامی^{۱*}، مهنا زارعی^۲، شادی فتحی^۳

۱- استادیار دانشکده مهندسی، دانشگاه کردستان

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی عمران - آب، دانشگاه کردستان

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی عمران - آب، دانشگاه کردستان

خلاصه

ایران بعنوان یکی از پیشگامان عرصه مدیریت منابع آب از دیرباز همواره مشکلات آبی را بخوبی مدیریت نموده، اما امروزه ایران گریبانگیر بحرانی ناشی از سوءمدیریت منابع آب می باشد. محدودیت آب قابل دسترس، توزیع غیریکنواخت آن در کشور، الگوی نامناسب شهرنشینی و مراکز سکونت گاهی و شیوه تولید محصولات زراعی از منظر سازگاری با اقلیم کشور، از دیگر عوامل تشدیدکننده بحران آب در کشور می باشد. در این میان خشک شدن دریاچه های ارومیه را می توان نمود واضح بحران در کشور قلمداد کرد. دریاچه ارومیه بعنوان دومین دریاچه شور دنیا از لحاظ تنوع و ویژگی زیست محیطی بعنوان یکی از غنی ترین اکوسیستم های دنیا شناخته می شد. اما در دهه های گذشته مساحت دریاچه نزدیک به ۸۸ درصد کاهش یافته است. راه حل های فراوانی برای نجات دریاچه عنوان می شود اما پیش از عملی کردن هر راه حلی باید به این اجماع کلی دست یافت که این بحران فاجعه بار با جنبه های زیست محیطی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، هیدرولوژیکی و فرهنگی ناشی از سوء مدیریت منابع آب در منطقه است. فلذا مقابله با این بحران عزم ملی می طلبد. در این مقاله سعی بر این است که بر وضعیت کنونی منابع آب ایران، عوامل پیدایش بحران آب و نمود آن در دریاچه ارومیه و همچنین راه حل های برون رفت از این بحران مروری داشته باشیم.

کلمات کلیدی: مدیریت بحران، بحران آب، دریاچه ارومیه

۱- مقدمه

ایران کشوری خشک و نیمه خشک (۹۰ درصد مساحت کشور) و با متوسط نزولات جوی ۲۲۸ میلی متر است، بطوریکه ۳۶ درصد خاک ایران در مناطق فراخشک، ۲۹ درصد در مناطق خشک و ۲۰ درصد در مناطق نیمه خشک قرار دارند. دریاچه ارومیه در شمال غربی کشور در میان دو استان آذربایجان غربی و شرقی با وسعت ۵ هزار کیلومترمربع واقع شده است که حدود ۱۳۵ کیلومتر طول و ۵۵ کیلومتر عرض دارد. این دریاچه دومین دریاچه شور دنیا و از نظر وسعت بیستمین دریاچه بزرگ دنیاست. حوضه آبریز دریاچه ۵۱۸۷۶ کیلومترمربع است که پیرامون ۳ درصد مساحت کل کشور است [۱]. چیزی که امروز ما شاهد آن هستیم روند تسریع یافته تبدیل بزرگترین دریاچه نمک خاورمیانه تا دهه ۹۰ میلادی، به یک شوره زار و بیابان بزرگ و در نتیجه برهم خوردن پایداری یک اکوسیستم آبی مهم است. در طی ۴۰ سال گذشته دریاچه ارومیه ۸۸ درصد کوچک تر شده است، اتفاقی که بی شباهت به تراژدی دریای آرال در شوروی سابق نیست. با یک مقایسه هیدرولوژیکی و محیط زیستی با دریاچه وان ترکیه دریاچه ای که تنها ۱۵۰ کیلومتر با دریاچه ارومیه فاصله

* تلفن نویسنده اصلی: ۰۹۱۸۳۷۱۲۷۴۹، نمابر: ۰۹۸ ۸۷۱ ۶۶۶۰۰۷۳